

2. 7. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zvýšení dědického podílu za péči o zesnulého nebo o jeho majetek čili Vypořádání mezi dědici podle § 1693 odst. 3 o.z.

Kdy má zákonný dědic právo na zvýšení svého dědického podílu, protože se staral o zůstavitele nebo přispěl k udržení či zvětšení zůstavitelova majetku, prostřednictvím započtení soudem určené částky na dědické podíly ostatních dědiců?

Podle ust. § 1693 odst. 3 věty první občanského zákoníku (o. z.), dědí-li se podle zákonné dědické posloupnosti, má dědic právo požadovat po ostatních dědicích vypořádání, pokud se staral o zůstavitele delší dobu nebo přispěl značnou měrou k udržení či zvětšení zůstavitelova majetku prací, peněžitou podporou nebo podobným způsobem, aniž byl za to odměňován. Není-li mezi dědici ze zákona uzavřena dohoda, náleží dědici právo na modifikaci zákonného dědického podílu vypořádáním podle ust. § 1693 odst. 3 o. z., jestliže poměry zůstavitele (zejména jeho zdravotní stav) vyžadovaly péči jiné osoby nebo jestliže sám zůstavitel nebyl (pro svůj věk nebo z jiných důvodů) schopen řádně se postarat o udržení nebo zvětšení svého majetku, vyložil Nejvyšší soud ČR v usnesení sp. zn. 24 Cdo 2619/2018, ze dne 13. 3. 2019. Vypořádání slouží k zohlednění toho, že potřebnou péči a starost o zůstavitele nebo jeho majetek vynaložili jen někteří z jeho dědiců, zatímco ostatní byli v tomto směru nečinní. Jestliže dědic zajišťoval péči o zůstavitele (osobně nebo prostřednictvím jiných osob) po delší dobu (zpravidla alespoň několik měsíců) nebo jestliže k udržení nebo zvětšení zůstavitelova majetku svou „prací, peněžitou podporou nebo podobným způsobem“ přispěl „značnou měrou“ (bez přičinění dědice by se majetek zůstavitele nezachoval v takové podobě, v jaké se stal pozůstalostí), soud stanoví výši vypořádání tak, aby bylo přiměřené jednak povaze a rozsahu činnosti dědice, jednak hodnotě pozůstalosti.

O vypořádání podle ust. § 1693 odst. 3 o. z. soud rozhodne samostatným výrokem v usnesení o dědictví [ust. § 185 odst. 3 písm. a) zákona o zvláštních řízeních soudních] tak, že stanoví částku, v níž se poskytne oprávněnému dědici jím požadované vypořádání, anebo že se mu právo na modifikaci zákonného dědického podílu nepřiznává. Oprávněný dědic přitom nemůže po ostatních dědicích požadovat, aby mu stanovené vypořádání zaplatili; soudem stanovená částka je pouze podkladem pro modifikaci dědických podílů započtením (kolací), v důsledku kterého se dědický podíl oprávněného dědice zvýší a dědické podíly ostatních dědiců v tomu odpovídajícím rozsahu sníží. Dojde-li mezi dědici k neshodě o to, zda má dědic právo na požadované vypořádání, může ji soud řešit jen v rámci řízení o pozůstalosti.

Aplikace na projednávaný sporný případ

Ve věci projednávané Nejvyšším soudem ČR pod sp. zn. 24 Cdo 2619/2018 na základě provedených důkazů dospěl odvolací soud (i soud prvního stupně) k závěru, že předpoklady pro modifikaci zákonného dědického podílu (ve prospěch) pozůstalého syna splněny nejsou, neboť jednak „zůstavitel byl až do svého odchodu do nemocnice prakticky soběstačný a žádnou zvláštní péči jiné osoby nepotřeboval“, jednak „velká část tvrzených příspěvků směřovala do části nemovitosti, kterou užíval pozůstalý syn, a sloužila tak tedy k vylepšení kvality vlastního bydlení“. S těmito závěry NS ČR souhlasil.

Syn pozůstalého odůvodnil v dané věci svůj návrh na modifikaci zákonného dědického podílu zejména tak, že „se podstatně podílel na rozšíření a zvelebení nemovitosti, která je předmětem dědictví, když z původní stodoly byl vybudován nový obytný objekt, který zbudoval na vlastní náklady“, že „opravoval a zveleboval zůstavitelem obývanou část nemovitosti, přičemž zůstavitel mu vynaložené náklady nenahradil“, a že by proto bylo „nespravedlivé“, aby do jeho dědického podílu byla započtena „hodnota majetku, který sám svými prostředky a silami vybudoval bez toho, aniž by obdržel nějakou protihodnotu“. Dále uvedl, že „po smrti matky se o otce staral, pečoval o jeho výživu, obstarával jeho potřeby a poskytoval mu potřebnou péči, zejména v posledních letech jeho života“. Své „vynaložené náklady“ vyčíslil částkou 1,250.000,- Kč a požadoval, aby „jeho dědický podíl činil 2/3 a podíl druhé dědičky 1/3 majetku patřícího do pozůstalosti“.

Na posouzení nároku na vypořádání podle ust. § 1693 odst. 3 o.z. má v projednávaném případě stěžejní význam zejména okolnost, že pozůstalý syn užíval nemovitost zůstavitele bezplatně, konstatoval Nejvyšší soud. Lze sice pozůstalému synovi přisvědčit v tom, že „svou prací a silami“ zveleboval nemovitost jako celek, tedy nejen část, ve které bydlel se svou rodinou, nicméně nelze odhlédnout od bezplatnosti užívání nemovitosti, která nebyla zprvu v jeho vlastnictví a později se stal „pouze“ spoluvlastníkem její 1/6. Z tohoto důvodu nemůže být naplněna podmínka „aniž by za to byl odměňován“ ve smyslu ust. § 1693 odst. 3 věty první o.z., a proto je v zásadě nadbytečné se zabývat splněním dalších předpokladů stanovených v ust. § 1693 odst. 3 o. z. Nutno zdůraznit, dodal Nejvyšší soud v usnesení ČR sp. zn. 24 Cdo 2619/2018, ze dne 13. 3. 2019, že odměnou je přitom třeba rozumět nejen poskytnutí přiměřené finanční protihodnoty, ale i jiného majetkového zvýhodnění spočívajícího například právě v tom, že dědic poté, co přispěl ke zvelebení nemovitosti zůstavitele, již nemusel vynakládat prostředky na vlastní bydlení v penězích.

Terezie Nývltová Vojáčková

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)